

ECONOMIE

- **CONCEPTE • FORMULE • REBUS ECONOMIC**
- **PROBLEME PROPUSE ȘI REZOLVATE**
 - examen de bacalaureat • olimpiade
 - admitere facultate • examen de licență
 - examen de definitivat

Ediția a III-a

Partea întâi: SINTEZE TEORETICE

*Capitolul 1***INTRODUCERE ÎN ECONOMIE** 5*Capitolul 2***ECONOMIA DE PIAȚĂ ȘI PROPRIETATEA** 14*Capitolul 3***UTILITATEA BUNURILOR ECONOMICE ȘI COMPORTAMENTUL
CONSUMATORULUI RAȚIONAL** 21*Capitolul 4***FACTORII DE PRODUCȚIE** 27*Capitolul 5***EFICIENȚA ECONOMICĂ ȘI PRODUCTIVITATEA** 36*Capitolul 6***COSTUL PRODUCȚIEI (COSTUL)** 43*Capitolul 7***PROFITUL** 50*Capitolul 8***PIAȚA BUNURILOR ECONOMICE ȘI ECHILIBRUL SĂU** 56*Capitolul 9***MECANISMUL CONCURENȚIAL** 69*Capitolul 10***PIAȚA MONETARĂ. DOBÂNDA** 77*Capitolul 11***INFLAȚIA** 87

Partea a doua: RĂSPUNSURI ARGUMENTATE

(teste grilă; rebus economic; enunțuri adevărate/false

pentru capitolele 1 – 22) 170

Partea a treia: TESTE GRILĂ ȘI PROBLEME RECAPITULATIVE

A. 4 seturi de teste grilă recapitulative (cu răspunsuri) 220

B. 4 seturi cu probleme recapitulative (cu rezolvări) 226

PARTEA ÎNTÂI: SINTEZE TEORETICE

Capitolul 1

INTRODUCERE ÎN ECONOMIE

A. TEORIE ECONOMICĂ

I. NEVOILE (TREBUINȚELE) UMANE

1. DEFINIȚIE

Nevoile umane (concrete; efective) reflectă ansamblul dorințelor, așteptărilor, cerințelor oamenilor a căror satisfacere prin consum de bunuri și servicii este condiționată de nivelul dezvoltării economico-sociale și a individului.

2. TRĂSĂTURILE PRINCIPALE ALE NEVOILOR UMANE (NU)

a. **Nelimitate numeric** (nu pot fi cuantificate la un moment dat);

b. **Formează un sistem dinamic și cu o structură diversă** (cresc numeric și se diversifică în pas cu dezvoltarea individului și a societății);

c. **Limitate în capacitate, ca volum** (satisfacerea lor presupune un consum limitat de bunuri economice);

d. **Determinare subiectivă, în principal** (satisfacerea lor depinde de nivelul dezvoltării individului);

e. **Determinare obiectivă** (satisfacerea lor depinde de mediul natural și al dezvoltării societății);

f. **Regenerabile, în general** (se sting momentan prin consum de bunuri, dar reapar ulterior);

g. **Complementare** (se influențează sau condiționează în satisfacere);

h. **Concurente și substituibile** (cu veniturile limitate nu pot fi satisfăcute toate nevoile, deci se pot substitui între ele sau se extind unele în defavoarea altora) etc;

Notă: *Nevoile umane, conștientizate de oameni și transformate în mobiluri ale acțiunilor lor devin interese economice (care declanșează activități economice specifice).*

3. CLASIFICAREA NEVOILOR UMANE

Criteria de clasificare	Tipuri de nevoi umane
a. Nivelul la care se manifestă	– individuale; personale (de hidratare; de odihnă; de a citi); – de grup; colective (de transport și iluminat urban); – generale , la nivelul întregii societăți (de protecție a mediului natural, de securitate).
b. Gradul de complexitate	– elementare; de bază; primare (de a respira; de a avea locuință); – superioare; complexe; elevate (de informare; privind activitatea creatoare).
c. Dimensiunile principale ale ființei umane	– biologice; fiziologice (de hrană; de igienă; de mișcare); – raționale, spiritual-psihologice (de înțelegere și cunoaștere; de iubire și apreciere; de viață spirituală superioară); – sociale (de comunicare; de a avea prieteni; de realizare profesională).
d. Importanța și gradul lor de necesitate	– primare; vitale (de temperatură fiziologică a corpului; de îmbrăcăminte); – secundare; elevate; de vârf (de viață culturală și spirituală; de un anumit confort); – terțiare; de prisos (de a fi în pas cu moda; de a consuma alcool, tutun etc., viciile).

II. BUNURILE (UTILITĂȚILE). BUNURILE ECONOMICE (BE)

1. DEFINIȚIE

Bunurile (utilitățile) reprezintă orice element al realității capabil să satisfacă nevoi umane.

2. CLASIFICAREA BUNURILOR ÎN RAPORT DE PROVENIENȚA ȘI ACCESUL OAMENILOR LA ELE

a. Bunurile libere (*aerul, căldura și lumina solară* etc.)

Caracteristici principale:

- **sunt daruri ale naturii** ⇒ **sunt virtual (relativ) nelimitate numeric;**
- **accesul la ele este direct și gratuit;**
- **consumul lor este condiționat în raport de loc și timp;**
- **în anumite condiții de timp și spațiu se pot transforma în BE.**

b. Bunuri economice

Caracteristici principale:

- **provin din activitatea economică** (necesită un consum de resurse pentru producerea lor) ⇒ **sunt limitate** (provin din **resurse economice limitate**), **deci sunt insuficiente în raport cu NU**
- **accesul la ele poate fi:**
 1. **direct**, prin autoconsum → BE sunt **gratuite**;
 2. **indirect**, prioritar astăzi, prin intermediul pieței → BE sunt **mărfuri**.*

* Notă: **Marfa este bunul economic care nu satisface nevoile producătorului însuși, ci trece prin intermediul schimbului de la producător/vânzător la consumator/cumpărător în schimbul unei sume de bani.**

3. CLASIFICAREA BUNURILOR ECONOMICE

criterii	Tipuri de bunuri economice
a. Forma sub care se prezintă	– bunuri materiale ; tangibile; palpabile; – bunuri nemateriale, servicii, informații ; netangibile; nepalpabile.
b. Destinația principală	– bunuri pentru <u>producție</u> = prodfactori ; bunuri intermediare (făina, drojdia etc. pentru producerea pâinii); – bunuri pentru <u>consum final</u> = satisfactori ; bunuri finale (pixul, mobilul etc.).
c. Modul în care circulă între agenții economici	– bunuri marfare (supuse vânzării-cumpărării); – bunuri nemarfare (provin din producție proprie sau de la stat).
d. Modul de relaționare în procesul utilizării lor	– bunuri substituibile : satisfac alternativ aceeași nevoie (cafeaua și nessler); – bunuri complementare/„bunuri-pereche” : satisfac împreună aceeași nevoie (calculatorul și curentul electric).
e. Gradul de prelucrare a bunurilor materiale	– bunuri primare (<i>lemnul copacilor tăiați din pădure</i>); – bunuri intermediare (<i>cherestecua</i>); – bunuri finale (<i>mobila</i>).

III. RESURSELE ECONOMICE (RE)

1. DEFINIȚIE

Resursele economice reprezintă elementele umane, naturale și create de oameni ce vor fi utilizate sau sunt efectiv utilizate (cele din urmă sunt factori de producție) pentru realizarea bunurilor și serviciilor necesare satisfacerii nevoilor umane.

2. CARACTERISTICILE PRINCIPALE ALE RESURSELOR ECONOMICE

- a. **Resursa umană** este cea mai importantă resursă economică;
- b. **Resursele naturale** reprezintă sursa primară de satisfacere a nevoilor umane;
- c. **Sunt inputuri (intrări) ale activității economice**;
- d. **Sunt dinamice numeric, dar cresc mai încet decât nevoile umane** \Rightarrow tensiunea NU – RE \Rightarrow **utilizarea eficientă a RE = Problema fundamentală a economiei**, definită prin răspunsurile la întrebările: **ce, cât, cum și pentru cine să se producă?**
- e. **Sunt limitate/insuficiente/rare în raport cu:**
 - 1) nevoile umane,
 - 2) potențialul planetei Pământ,
 - 3) dezvoltarea științei și tehnicii.

Concluzii:

1. Corelația dintre nevoile umane nelimitate numeric, pe de o parte, și bunurile și resursele economice limitate numeric, pe de altă parte, este reflectată de **legea rarității** (lege obiectivă, permanentă în timp și spațiu).

2. Creșterea gradului de satisfacere a nevoilor umane se realizează respectând **principiul raționalității economice** (în principal, prin *maximizarea efectelor utile și minimizarea eforturilor*), **opus fenomenului de risipă** (*să se producă ce nu se cere, mai mult decât se cere, de o calitate inferioară, cu costuri mai mari și prin poluarea mediului etc.*).

3. CLASIFICAREA RESURSELOR ECONOMICE ÎN FUNCȚIE DE PROVENIENȚA LOR

Tipuri de RE	Exemple de resurse economice
a. RE primare / originare	– resursele umane/potențialul demografic (<i>populația activă</i>); – resursele naturale (<i>pământul, aerul, pădurile, rețeaua hidrografică, bogățiile solului și subsolului etc.</i>)
b. RE derivate (provin din resursele primare)	– stocuri de: învățământ, știință; inovația, abilitatea antreprenorială etc. – stocuri de: <i>materii prime, echipamente și tehnologii de producție etc.</i>

Notă: După natura lor, există: **RE umane, naturale, informaționale, financiar-valutare etc.**

4. CLASIFICAREA RESURSELOR NATURALE ÎN RAPORT DE:

* Durata folosirii lor/capacitatea de reproducere:

- **resurse regenerabile** (*pământ, aer, apă*);
- **resurse neregenerabile** (*zăcămintele de combustibil fosil; minereurile*).

* Posibilitatea recuperării lor:

- **resurse recuperabile** (*o gamă largă de materii prime*);
- **resurse parțial recuperabile** (*resursele biologice*);
- **resurse nerecuperabile** (*resursele de energie*).

Atenție! În raport cu poziția față de o anumită activitate economică, **resursele economice nu trebuie confundate cu bunurile economice**. Primele sunt „intrări”/inputuri ale procesului de producție, iar bunurile economice sunt „ieșiri”/outputuri/rezultatul folosirii resurselor economice respective.

IV. COSTUL DE OPORTUNITATE (COST OPORTUN, COST RELATIV, COSTUL REAL AL ALEGERII, COSTUL SACRIFICIULUI, COST ALTERNATIV, COSTUL ȘANSELOR SACRIFICATE ETC.)

1. DEFINIȚIE

Costul de oportunitate (C.op.) reflectă aprecierea acordată celei mai bune alternative de utilizare a resurselor la care **se renunță în producție, în favoarea alternativei alese**.

Atenție!

1. C.op. reprezintă ceea ce se pierde în urma alegerii făcute.

2. C.op. se calculează și în cazul consumului a două bunuri (unul ales și altul la care se renunță).

2. TRĂSĂTURILE PRINCIPALE ALE COSTULUI DE OPORTUNITATE ÎN PRODUCȚIE

a. Are valori minime la alegerile optime (utilizarea rațională a RE);

b. Crește în condițiile risipei de RE;

c. Ar putea fi zero dacă RE ar fi nelimitate numeric;

d. Poate fi unitar dacă două bunuri/resurse se pot substitui complet în consum/producție;

e. Se numește și cost relativ pentru că măsoară „câștigul” prin „pierderea” celei mai bune alternative sacrificate;

f. Are tendință generală de creștere exprimată de legea creșterii costurilor relative (pe măsură ce se renunță la producerea unei cantități tot mai mari dintr-un bun în favoarea altuia, costul de oportunitate sporește) etc.

3. MODALITĂȚI DE EXPRIMARE ȘI DE CALCUL AL COSTULUI DE OPORTUNITATE

a. La un moment dat, C.op. reflectă cantitatea (sau valoarea) dintr-un bun/resursă la care se renunță (-x) în schimbul unei unități suplimentare dintr-un alt bun/resursă economică (y).

C.op. se exprimă în:

1. unități naturale/fizice (kg, m, litri etc.): $C.op. = - (-Q_x / Q_y)^*$

2. unități valorice/monetare (lei, euro, \$): $C.op. = - (-Q_x / Q_y)^* \times P_x$, unde: P_x = prețul bunului la care se renunță (-x) în favoarea altuia (y), iar Q_x și Q_y sunt cantitățile din cele două bunuri.

b. Într-un interval de timp ($T_0 \rightarrow T_1$), C.op. reflectă variația cantitativă (sau valorică) dintr-un bun/resursă la care se renunță ($-\Delta Q_x$) în favoarea unei cantități suplimentare dintr-un alt bun ales/resursă economică aleasă (ΔQ_y).

C.op. se exprimă în:

1. unități fizice/naturale: $C.op. = - (-\Delta Q_x / \Delta Q_y)^*$

2. unități valorice/monetare: $C.op. = - (-\Delta Q_x / \Delta Q_y)^* \times P_x$

*Notă: Pentru a se opera cu numere pozitive, se pune minus în fața parantezei.

V. ROLUL STUDIERII ȘTIINȚEI ECONOMICE

● **Economia ca știință studiază** alegerile și acțiunile oamenilor care urmăresc satisfacerea cât mai bună a nevoilor și intereselor lor, utilizând resurse insuficiente.

* Economistul **J.K. Galbraith** apreciază că știința economică sau economia ca știință studiază (pe scurt):

„– procesul prin care individul este servit,

– comportamentul uman ca o relație între țeluri și resursele rare care au întrebunișări alternative,

– modul în care ne decidem să folosim resursele productive rare, cu întrebunișări alternative, pentru realizarea unui scop”.

• **Obiectivele majore ale economiei ca știință sunt:**

- descrie și explică fenomenele și procesele economice, deciziile și comportamentul oamenilor în activitatea economică;
- prognozează (anticipează) stări și evoluții economice;
- oferă mijloace, căi, instrumente de utilizare rațională a resurselor economice etc.

• **Caracteristicile principale ale cunoștințelor economice sunt:**

- caracter științific (se bazează pe un ansamblu de achiziții/descoperiri științifice privind activitatea economică);
- caracter cognitiv (de cunoaștere a realității economice);
- caracter practic (servește pregătirii profesionale și adaptării la cerințele pieței muncii);
- caracter educativ (act de cultură economică);
- caracter istoric (studiază realitatea economică în dinamica ei, în condiții concret istorice) etc.

B. APLICAȚII PRACTICE

I. TESTE GRILĂ

1. Două trăsături nu sunt specifice nevoilor umane:

- a. sunt limitate numeric și identice, întotdeauna, cu interesele economice;
- b. sunt premise și scop final al activității economice;
- c. sistemul de nevoi umane este dinamic și divers ca structură;
- d. pot fi complementare și substituibile în satisfacere.

2. Raritatea resurselor și bunurilor economice este expresia:

- a. creației umane; b. unei legi naturale obiective a vieții economice;
- c. falimentului unor firme; d. sărăciei și a lipsei de profesionalism a unor oameni.

3. Plantele medicinale folosite la producerea medicamentelor intră în categoria bunurilor:

- a. libere; b. destinate consumului final; c. intermediare; d. derivate.

4. Sunt noțiuni identice sub aspect economic:

- a. bunuri de consum și satisfactori; b. cost relativ și costul sacrificiului;
- c. potențial demografic și resurse umane; d. variantele corecte a, b și c.

5. De întrebările: CE, CÂT, CUM ȘI PENTRU CINE SĂ SE PRODUCĂ? trebuie să țină cont în procesul decizional de alegere a unor alternative prin sacrificarea altora:

- a. persoanele care-și satisfac exclusiv nevoile din producție proprie;
- b. numai instituțiile statului;
- c. indivizii, producătorii și administrațiile publice;
- d. doar populația care cumpără bunuri.

6. Costul de oportunitate reflectă:

- a. limita până la care două bunuri se combină în consum;
- b. raportul dintre variația cantitativă a bunului ales față de cea a bunului sacrificat;
- c. costul adițional/suplimentar realizat de o firmă când mărește producția unui bun cu o unitate;
- d. raportul valoric dintre cantitatea sacrificată dintr-un bun și cea aleasă din alt bun.

7. Identificați afirmația corectă:

- a. dubla determinare a nevoilor umane ține de varietatea aspirațiilor umane;
- b. uneori, costul real al alegerii poate fi egal cu unitatea;
- c. nu apare risipă dacă se utilizează resurse regenerabile;
- d. dinamica nevoilor, resurselor și bunurilor economice este aceeași în țările dezvoltate.

8. Afirmația falsă privind caracterul concurențial al nevoilor umane este:

- a. competiția dintre ele apare și când unele nevoi se dezvoltă în detrimentul altora;
- b. competiția dintre nevoile unei persoane este determinată și de venitul său limitat;
- c. în satisfacerea lor, între nevoile complexe și cele biologice nu există relații de concurență;
- d. concurența dintre ele crește cu cât structura nevoilor umane este mai diversificată.

9. Intră în categoria bunurilor care sunt folosite la obținerea unor noi bunuri, dar nefiind „ieșiri” ale activității economice:

- a. satisfactorii; b. bunurile de consum; c. bunurile libere; d. bunurile finale.

10. Identificați afirmația corectă:

- a. creații ale cercetării științifice, informațiile sunt resurse inepuizabile;
- b. satisfacerea nevoilor umane se realizează direct prin intermediul pieței și indirect prin autoconsum;
- c. transportul cu metroul nu intră în categoria bunurilor economice;
- d. economia ca știință studiază legile vieții economice.

II. REBUS ECONOMIC

Completați spațiile libere ale rebusului pe baza următoarelor afirmații:

1. Caracteristică a nevoilor umane determinată de creșterea lor numerică, pe parcursul vieții.
2. Denumirea costului care măsoară „câștigul” prin „pierderea” celei mai bune alternative sacrificate.
3. O altă denumire a bunurilor nepalpabile.
4. Categoria de bunuri limitate/insuficiente/rare în raport cu nevoile umane.
5. Fenomen opus principiului raționalității economice.

